

CPT/Inf (2026) 08

**Preliminarna zapažanja delegacije
Evropskog komiteta za sprečavanje
mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja
ili kažnjavanja (CPT), koji je posjetio Crnu Goru
u periodu od 19. do 27. novembra 2025. godine**

Nadležni organi Crne Gore odobrili su objavljivanje ovih preliminarnih zapažanja i
svog odgovora.

Strazbur, 25. februar 2026. godine

SADRŽAJ

Stranica

I.	Preliminarna zapažanja delegacije Komiteta.....	3
II.	Odgovor nadležnih organa Crne Gore.....	11

Preliminarna zapažanja

22. decembar 2025. godine

Cilj ove periodične posjete bio je da se ispituju tretman i uslovi pritvora lica lišenih slobode od strane nadležnih organa u Crnoj Gori. U tom cilju, delegacija Komiteta posjetila je nekoliko zatvora, ustanova za pritvor maloljetnika i vaspitno-popravnih ustanova, psihijatrijskih ustanova i ustanova iz sistema socijalne zaštite, kao i dvije policijske stanice. Posjeta je takođe bila prilika da se preispitaju mjere koje su crnogorski organi preduzeli kako bi sproveli preporuke Komiteta date nakon prethodnih posjeta 2017. i 2022. godine. Spisak posjećenih objekata dat je u Prilogu.

Saradnja s crnogorskim organima bila je odlična, kako prije tako i tokom posjete. Delegacija je uživala brz pristup svim mjestima koja je željela da posjeti, dobijala je informacije neophodne za obavljanje svog zadatka i mogla je da razgovara nasamo s licima lišenim slobode. Delegacija ovim putem želi da izrazi zahvalnost za pomoć koju joj je pružila službenica za vezu s Komitetom, gospođa Dragana Kandić.

Međutim, saradnja obuhvata i sprovođenje preporuka Komiteta, kao i političku volju da se obezbijede ulaganja za istinske promjene. Delegacija je primijetila neke dobre inicijative koje su u toku, uključujući skori završetak nove zatvorske bolnice (za sudske pacijente), nedavna renoviranja i nove građevinske radove u zatvorskom kompleksu Spuž. Ipak, i dalje postoje razni problemi koji nastavljaju da opterećuju zatvorski sistem. Delegacija smatra da je preveliki broj prethodno datih preporuka Komiteta i dalje aktuelan u 2025. godini. Naime, tretman i uslovi za zatvorenike i pacijente suštinski se nijesu promijenili od 2017. godine, a u nekim aspektima su se čak i pogoršali. Ovo je naročito slučaj sa Zatvorom Bijelo Polje, Istražnim zatvorom Podgorica, kao i s posjećenim ustanovama iz sistema socijalne zaštite i psihijatrijskim ustanovama (konkretno Specijalnom bolnicom za psihijatriju Dobrota i Centrom za djecu i mlade Ljubović).

Zatvorske ustanove

(i) Preliminarne napomene

Pritvorski sistem u Crnoj Gori predmet je zabrinutosti Komiteta već duži period, a CPT je u februaru 2024. godine održao razgovore na visokom nivou o ovoj temi s potpredsjednikom Vlade. Identifikovane su konkretne promjene koje je potrebno implementirati. Tokom posjete Crnoj Gori 2025. godine, delegacija je utvrdila da su se tretman pritvorenika i njihovi uslovi pritvora u mnogim aspektima pogoršali u odnosu na stanje zabilježeno tokom ad hok posjete Komiteta 2022. godine.

Situacija je pogoršana zbog ogromnog broja pritvorenika, koji se otprilike udvostručio od posljednje posjete Komiteta i sada predstavlja 56% ukupne zatvorske populacije u Crnoj Gori. Ove brojke vrše pritisak na cijeli zatvorski sistem.

Prenatranost je na rekordno visokom nivou u dva istražna zatvora u Crnoj Gori. Više mjesta za pritvorenike identifikovano je u *spuškom Zatvoru za kratke kazne*, a dodato je još kreveta u Istražnom zatvoru, pri čemu se novi kreveti gomilaju preko postojećih kreveta na sprat, čak do te mjere da se prave opasni kreveti na tri, a ponekad i na četiri sprata, bez merdevina ili bočnih zaštitnih stranica. U nekoliko ćelija, evidentirano je svega 2,5 m² životnog prostora po zatvoreniku.

Situaciju dodatno pogoršava dužina vremena koje osobe provode u pritvoru u Crnoj Gori. Delegacija se sastala s osobama koje su u pritvoru držane nekoliko godina, od kojih neke čak i šest godina, a nekoliko njih i duže. Zaista, neki od istih ljudi s kojima su predstavnici Komiteta razgovarali 2022. godine još uvijek su bili u pritvoru više od tri godine kasnije.

U praksi, uprkos nacionalnom zakonodavstvu koje reguliše maksimalne vremenske rokove, višestruka produženja i odlaganja do pravosnažne sudske odluke znače da se stotine ljudi drže u pritvoru tokom dužeg perioda. Alternative pritvoru koriste se u premalom broju slučajeva; sudska upotreba pritvora djeluje kao norma.

Situaciju dodatno usložnjavaju užasni uslovi pritvora u istražnim zatvorima i nepostojeći režim aktivnosti, obrazovanja i sporta za lica u pritvoru, kao i činjenica da pritvorenicima nijesu obezbijeđeni osnovni elementi za dostojanstven život, a da ih ne moraju sami kupovati (više u tekstu niže).

Delegacija takođe primjećuje da je nedavno održan kolektivni štrajk glađu u kojem je učestvovalo preko 100 pritvorenika u istražnom zatvoru, djelimično zbog prekomjernog trajanja pritvora i ograničavanja prava, kao i nekih drugih povezanih razloga.

Da bi se ovo stanje ispravilo, potrebni su koordinisani naponi s više aktera, a prije svega pravosuđem. Postojeće inicijative za pronalaženje ili izgradnju dodatnog zatvorskog prostora mogu pružiti privremeno olakšanje, ali ne predstavljaju održivo dugoročno rješenje. Potrebna je sveobuhvatna promjena pritvorskog sistema, u svim njegovim aspektima, kako bi se stvorili pristojni uslovi i tretman za lica u pritvoru, što uključuje povećan i redovan dijalog s pravosuđem; konkretnu zakonodavnu reformu; a potrebna su i veća finansijska ulaganja u poboljšanje tretmana i uslova za pritvorenike.

(ii) Nalazi

Velika većina osoba koje je delegacija intervjuisala, u okviru četiri posjećena zatvora, saopštila je da je zatvorsko osoblje prema njima postupalo korektno. Međutim, delegacija je ipak primila neke tvrdnje o fizičkom zlostavljanju od strane zatvorskog osoblja. Većina takvih tvrdnji evidentirana je u *Istražnom zatvoru u Spužu* i *Zatvoru Bijelo Polje*, ali ih je bilo i u *Zatvoru za duge kazne u Spužu*. Pomenute tvrdnje odnosile su se na slučajeve premlaćivanja od strane zatvorskog osoblja u prostorijama koje nijesu pokrivene video nadzorom, kao što su ćelije za izolaciju. Nekoliko tvrdnji potvrđeno je odgovarajućim povredama u pregledanim medicinskim kartonima ili drugim evidencijama.

Jedna od tvrdnji, koja se odnosila na prebijanje zatvorenika od strane dvojice pripadnika zatvorske službe iz *Zatvora Bijelo Polje*, bila je predmet istrage u vrijeme posjete i bila je upućena državnom tužilaštvu; međutim, zaposleni na koje se tvrdnja odnosi nijesu formalno suspendovani dok se ne objavi ishod istrage. Iako je jasno da većina zaposlenih ne zlostavlja zatvorenike, postoji nekoliko zaposlenih koji to čine, i uprava zatvora treba da posveti veću pažnju ovom pitanju.

Nasilje među zatvorenicima dešava se prilično redovno, ali je manje učestalo nego što je to Komitet evidentirao 2022. godine. Utisak je da se u sva četiri posjećena zatvora ovaj problem generalno adekvatno adresira. To je pozitivno. Isto tako, zabilježena upotreba sredstava sile ili prinude smanjena je u sva četiri zatvora od posljednjih posjeta Komiteta, a isto važi i za praksu vezivanja. To je još jedan pozitivan korak.

Kada su u pitanju materijalni uslovi života, u *spuškom Zatvoru za duge kazne* preduzeti su određeni koraci na unapređenju uslova i svi blokovi su nedavno renovirani i opremljeni novim video nadzorom – ali i dalje postoji problem s ograničenim pristupom prirodnoj svjetlosti i plastičnim prekrivačima prozora.

Međutim, mnogi pritvorski prostori, naročito u *Zatvoru Bijelo Polje* (zatvoreni i pritvorski paviljoni), i dalje su ispod standarda: evidentirana je loša higijena, nedovoljni sanitarni uslovi, buđave i vlažne ćelije, podovi koji se raspadaju i zidovi koji se krune, otvorene svjetlosne instalacije i jako prenatrane ćelije (v. tekst iznad).

Istražni zatvor u Spužu karakterišu nešto bolji uslovi, ali je situacija ukupno gledano i dalje loša – naročito u Odjeljenju za maloljetnike, gdje šesnaestogodišnjaci i sedamnaestogodišnjaci žive 23 sata dnevno u ćelijama s pocijepanim dušecima, opasnim tačkama za vezivanje i u neadekvatnim, lošim i neprihvatljivim uslovima (v. tekst niže). Isto tako, u sva četiri posjećena zatvora, pušači moraju da dijele smještaj s nepušačima (uključujući i nepušačice u petom mjesecu trudnoće u *spuškom zatvoru*).

Određeni poslovi nude se **osuđenima** u *Zatvoru za duge kazne Spuži poluotvorenom odjeljenju u Zatvoru Bijelo Polje*. To je takođe pozitivno. Međutim, samo mali dio zatvorenika ima pristup (stručnom) radu (oko 20-30 njih dnevno) - dok drugi, uključujući one koji se nalaze u posebnim odjeljenjima, kao što su odjeljenja s visokim nivoom bezbjednosti ili odjeljenja za maloljetnike ili žene, nijesu uključeni. **Pritvorenici u istražnim zatvorima** u *Podgorici* i *Bijelom Polju* nijesu imali pristup bilo kakvim strukturisanim aktivnostima, ni obrazovnim ni radnim. Ostajali su zaključani u svojim ćelijama između 22 i 23 sata dnevno. Situacija je naročito teška za one osobe koje su u pritvoru već nekoliko godina. Delegacija je podvukla da je ovo neprihvatljivo i da to treba promijeniti.

Isto tako, osobama u istražnom pritvoru se još uvijek sistematski ne obezbjeđuju osnovne potrebe za održavanje higijene, što je osnovni uslov za dostojanstven život. Dodatno, opšti nedostatak posla i aktivnosti znači da su zatvorenici lošijeg materijalnog stanja (naročito strani državljani) morali da pozajmljuju i mole druge zatvorenike za odjeću, jastuke, četkice za zube, pa čak i za toalet papir.

Uz to, kontakt sa spoljašnjim svijetom ostaje problematičan, naročito za osobe u istražnim zatvorima u *Podgorici* i *Bijelom Polju*. Kontakt i dalje u cjelosti zavisi od odobrenja suda, umjesto da postoji kao pravo za takve pritvorenike: ovo je relikv prošlosti. Naime, delegacija se susrela s nekoliko stranih državljana koji nijesu imali *bilo kakav* kontakt sa svojim porodicama otkako su stigli u zatvor nekoliko mjeseci ranije, pri čemu je jedan od njih bio dječak od 17 godina. Delegacija naglašava da kontakt sa spoljašnjim svijetom ne treba uskraćivati osim ako ne postoje individualni razlozi za potrebe istrage, a određeni kontakt treba dozvoliti čak i tada.

Kada su u pitanju djeca osuđena na maloljetnički zatvor ili djeca podvrgnuta vaspitno-popravnim mjerama u *spuškom Istražnom zatvoru* i *Zatvoru za duge kazne*, delegacija je notirala da za njih ne postoje prilagođeni programi tretmana, aktivnosti ili specijalizovanog obrazovanja; djeca su bila zaključana i do 23 sata dnevno. Štoviše, materijalni uslovi u jedinici za maloljetnički pritvor bili su najgori u cijelom zatvorskom kompleksu Spuž, s pozicijom daleko od glavnog centra za osoblje, s jasnim tačkama za vezivanje u ćelijama bez zvona za poziv (što posljedično zahtijeva glasno lupanje po zaključanim vratima ćelija kako bi se privukla pažnja zatvorskog osoblja). Generalno, delegacija je zauzela stav da je takvo zatvorsko okruženje potpuno neadekvatno za djecu, naročito za onu koja treba da izdržavaju vaspitno-popravne mjere.

Sveukupno gledano, uslovi života u istražnim pritvorima *Bijelo Polje* i *Spuž* su i dalje toliko loši da delegacija nema drugog izbora osim da smatra da izlaganje takvim uslovima, u kombinaciji s dužinom boravka u njima (koji se često mjeri godinama) i lošim režimom s 23 sata zaključavanja, izvjesno može predstavljati nečovječno i ponižavajuće postupanje.

S obzirom na veoma loše uslove u kojima se drže lica u pritvoru, kao što je navedeno, delegacija se poziva na **član 8 stav 5 Konvencije o sprečavanju mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka** i zahtijeva hitno preduzimanje neposrednih aktivnosti kako bi se obezbijedilo:

- **momentalno preduzimanje mjera bezbjednosti kako bi se osiguralo da svaka osoba koja mora da spava na trećem nivou kreveta na sprat ima dovoljne mjere zaštite od pada (npr. barijeru ili slično);**
- **da četvorospratni kreveti (četvrti nivo) budu trajno uklonjeni;**
- **da nepušačice u drugom stanju u spuškom zatvoru ne budu smještene u ćelije sa zatvorenicama koje puše;**
- **da sva lica u pritvoru budu sistematski opskrbljena osnovnim higijenskim kompletima (uključujući higijenske uloške) po dolasku i, gdje je to potrebno, u slučaju siromašnih ili stranih državljana, redovno nakon toga; i**
- **da se poboljšaju opasni i loši materijalni uslovi za maloljetnike koji se nalaze u Istražnom zatvoru Podgorica i da se svim maloljetnicima omogući neposredan i redovan kontakt s njihovim porodicama.**

Generalno, zatvorenici su imali razuman pristup zdravstvenoj zaštiti, uključujući hitnu pomoć u obližnjim bolnicama kada je to bilo potrebno. Veliku većinu novopridošlih zatvorenika ljekar pregleda u roku od 24 sata, iako je pregled koji se sprovodi još uvijek previše površan. Kada je u pitanju zdravstveno osoblje, iako je pristup medicinskim sestrama adekvatan, evidentiran je nedostatak ljekara, kao i nepostojanje stomatologa u *Zatvoru Bijelo Polje*. U zatvorskom kompleksu *Spuž*, s *druge strane*, zdravstvena situacija je bila bolja i sada postoji moderni objekat zdravstvene ustanove s dobrom medicinskom opremom, dok su neki nedostaci u pogledu medicinske opreme evidentirani u *Zatvoru Bijelo Polje*. Isto tako, delegacija je utvrdila da u posjećenim zatvorima još uvijek nema rutinskog skrininga na viruse koji se prenose krvlju ili tuberkulozu, iako su početni koraci u tom pravcu napravljeni u *spuškom zatvoru* gdje je jednim skorašnjim projektom ponuđen skrining na hepatitis C zatvorenicima koji služe dugotrajne kazne zatvora.

Dokumentovanje povreda u svim posjećenim zatvorima donekle se poboljšalo, s generalno dovoljnim opisima i pozitivnom praksom fotografisanja svake povrede, pri čemu se fotografije čuvaju u medicinskom kartonu osobe. Delegacija je utvrdila da se medicinska povjerljivost često nije poštovala, a da je zatvorsko osoblje često prisutno u kliničkoj sali ili da može da čuje razgovor medicinske prirode sa zatvorenicima. Štoviše, delegacija je izrazila bojazan zbog visoke stope propisivanja benzodiazepinskih lijekova u oba zatvora, što je problematično s obzirom na to da izaziva zavisnost.

Ustanove u nadležnosti Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

a. Centar Ljubović – djeca u sukobu sa zakonom i djeca iz sistema socijalne zaštite

U vrijeme posjete delegacije, u *Centru za djecu i mlade Ljubović* nalazile su se četiri kategorije djece: djeca koja su u pritvoru, djeca podvrgnuta vaspitno-popravnim mjerama, djeca iz sistema socijalne zaštite i djeca na zaštiti (djeca žrtve trgovine ljudima i eksploatacije). Osoblje je djelovalo brižno te je demonstriralo poštovanje i vještine u metodama deeskalacije, s generalno pozitivnim odnosima s djecom. Delegacija nije primila bilo kakve navode o fizičkom zlostavljanju.

Još jedan pozitivan aspekt u radu *Centra Ljubović* bio je sistematski razvoj individualnih planova zajedno s djetetom i njegovom porodicom, koji se preispituju svaka tri mjeseca i po potrebi mijenjaju. Djeci se pruža psihološka i stručna podrška. Međutim, samo četvoro (od deset) maloljetnika koji su tamo smješteni redovno pohađa školu; uz to, bile su potrebne redovnije strukturisane aktivnosti i organizovane sportske aktivnosti.

Materijalni uslovi bili su različiti. Neki djelovi zgrade bili su mračni i zastarjeli, s oštećenim vratima, vidljivim rasvjetnim instalacijama i polomljenim utičnicama, i bili su oskudno opremljeni, uključujući i spavaće sobe. Preostali djelovi bili su u boljem stanju i bili su lijepo uređeni i prijatni.

Dalje, mjera bezbjednosti „tajm-aut“ za djecu koja nose rizik od povređivanja sebe ili drugih bila je manjkava u više aspekata. Prvo, što se tiče materijalnih uslova, ćelija za izolaciju koja je korišćena bila je mala, popločana, negrijana prostorija bez prozora, u kojoj nije bilo ničega osim kamere za video nadzor. Imala je tvrde, nebezbedne površine, koje su, u vrijeme posjete delegacije, bile umrljane krvlju i grafitima. Procedura tajm-auta zamišljena je da se koristi kao posljednja mjera i da traje najviše deset do petnaest minuta. Postupci snimanja (snimci s video nadzora i dokumentovanje vremena i razloga) bili su adekvatni ali su pokazali da su u praksi neka djeca redovno bila zaključavana u ćeliju za tajm-aut duže od maksimalnog vremena dozvoljenog zakonom, a umjesto toga i do dva sata (a povremeno i nekoliko puta dnevno). Štoviše, povrijeđena djeca bila su zaključana unutra nekoliko sati a zabilježeni su i slučajevi samopovređivanja, koje osoblje nije primijetilo i koje je pratio neadekvatan nadzor. **U tom smislu, delegacija se poziva na član 8 stav 5 Konvencije Komiteta i zahtijeva da se preduzmu hitne i neposredne mjere kako bi se osiguralo da se „soba za tajm-aut“ u Centru Ljubović trajno stavi van upotrebe.** Takođe,

delegacija je izrazila bojazni zbog disciplinskih postupaka, gdje su djeca bila zaključavana u svoje sobe po nekoliko dana; ovo pitanje biće detaljnije obrađeno u izvještaju.

b. Zavod Komanski most

U *Zavodu Komanski most*, delegacija je utvrdila da je atmosfera opuštena a da osoblje demonstrira brižan stav prema korisnicima. Uslovi života su se poboljšali od posljednje posjete Komiteta 2017. godine u pogledu nivoa higijene, stanja soba i zajedničkih prostorija.

Nivo rehabilitacionih i terapijskih aktivnosti koje se nude korisnicima činio se adekvatnim, ali bi im dodatna radna terapija mogla koristiti. Uz to, delegacija i dalje izražava zabrinutost u vezi s nedovoljnim brojem zaposlenih, naročito njegovatelja (18 na 115 korisnika), a posebno imajući u vidu da će petoro njih uskoro otići u penziju. Takođe je potreban strukturisani sistem obuke osoblja (prije svega njegovatelja) o pitanjima kao što su manuelna kontrola uznemirenih korisnika i tehnike deeskalacije, što se čini da nedostaje, kao i strategija za sprečavanje pregorijevanja osoblja. Delegacija takođe ponavlja da je potrebno preduzeti mjere, uključujući i inicijative zasnovane na podsticajima, kako bi se uspješno privukao i zaposlio ljekar opšte prakse s punim radnim vremenom, kao i psihijatar. Nekoliko konkursa prošlo je bez interesovanja.

Postupanje s uznemirenim korisnicima takođe je bilo u fokusu delegacije i u tom pogledu, pored potrebe za razvojem protokola za korišćenje takozvane „obložene sobe za opuštanje“, delegacija je posebno zabrinuta zbog slučaja Y, mladog odraslog korisnika smještaja koji pati od teškog oblika poremećaja iz spektra autizma i čiji nivo agresivnosti i spremnosti na samopovređivanje predstavlja veliki izazov za osoblje. Nedavno obezbjeđivanje obložene sobe za njegov smještaj u samoći nije održivo rješenje. Delegacija je mišljenja da bi njegovo prebacivanje u specijalizovanu ustanovu za tretman autističnih pacijenata bio najprimjereniji potez, jer osoblje Komanskog mosta nije adekvatno obučeno ni opremljeno za postupanje u slučajevima takve prirode. **U tom smislu, delegacija se poziva na član 8 stav 5 Konvencije Komiteta i zahtijeva da slučaj Y bude predmet nezavisne sudske revizije u cilju njegovog mogućeg premještaja u specijalizovanu ustanovu.**

Izveštaj će se takođe baviti potrebom jačanja pravnih zaštitnih mjera za korisnike smještaja u takvim institucijama i periodičnim preispitivanjem njihove pravne sposobnosti. Konačno, delegacija takođe napominje da razvoj grupnih kuća u zajednici ili deinstitutionalizacija još nijesu započeli.

c. Dječiji dom Mladost u Bijeloj

U *Domu Mladost u Bijeloj*, delegacija je takođe primijetila pozitivan stav osoblja prema djeci, a uslovi života u apartmanima relevantne vaspitne grupe bili su dobrog standarda u pogledu porodično orijentisanog dizajna, dekoracije, opreme i personalizacije prostora. Nivo aktivnosti i ponuđene brige za djecu bio je adekvatan za ciljnu populaciju. Delegacija je mišljenja da je potrebno ojačati kadrovsku komponentu, naročito u pogledu vaspitača/prosvjetnih radnika. U tom smislu, potrebno je ponuditi strukturisani program obuke, inicijalnu obuku po zaposlenju i kontinuirani profesionalni razvoj, posebno u radu s najzahtjevnijom djecom, kao što su ona koja pripadaju V. obrazovnoj grupi koja pate od autizma i intelektualnih smetnji i liječe se antipsihotičnim lijekovima. Delegacija je naročito zabrinuta zbog korišćenja obložene sobe za tajm-aut bez posebnog protokola i njenog snimanja.

Ustanove pod okriljem Ministarstva zdravlja

Tokom posjete, delegacija je posjetila *Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Dobroti* i *Odjeljenje psihijatrije u okviru Opšte bolnice Nikšić*.

U *Specijalnoj bolnici za psihijatriju Dobrota* delegacija je u principu evidentirala mirne odnose i poštovanje između pacijenata i osoblja. Primljeno je nekoliko navoda o prekomjernoj upotrebi sile, naročito u vezi s primjenom mehaničke fiksacije, što se može pripisati lošoj obuci osoblja u tehnikama manuelne kontrole uznemirenih pacijenata.

Uprkos određenim renoviranjima, uslovi života na odjeljenjima bili su loši i surovi, naročito na muškim odjeljenjima za akutne i hronične bolesti. Problem vode koja je prodirala kroz krov glavne zgrade bio

je očigledan tokom posjete i predstavlja veliki razlog za zabrinutost. Liječenje i njega pacijenata su se poboljšali od 2017. godine, a dodatna radna terapija obezbijeđena je nakon zapošljavanja dodatnog osoblja. Međutim, delegacija je takođe primijetila brojne slučajeve pacijenata kod kojih je postojalo prekomjerno oslanjanje na farmakoterapiju, prije svega benzodiazepine i antipsihotičku polifarmaciju.

Očigledno je da postoje višestruki sistemski problemi u *Specijalnoj bolnici za psihijatriju Dobrota* koji zahtijevaju temeljan i koordinisan pristup na nivou ministarstva. Problem prenatrpanosti je stalna briga Komiteta od 2017. godine, s obzirom na njen štetan uticaj na sve aspekte života u ustanovi.

- Prvo, postoje jasni dokazi da pacijenti redovno moraju da spavaju na dušecima na podu, jer nema dovoljno kreveta za sve.
- Drugo, u pokušaju da riješe problem ograničenog prostora, zdravstveni radnici otpuštaju sudske pacijente na „produžene vikende“, iako se radi o pacijentima koji se možda još nijesu potpuno oporavili.
- Treće, rukovodstvo je bilo primorano da rasporedi značajan broj od 110 sudskih pacijenata na više odjeljenja, jer je za njih namjenski dostupan samo 21 krevet. Ovo ukazuje na to da se režimi pacijenata koji pripadaju različitim kategorijama spajaju, pri čemu se dobrovoljni i pacijenti iz sistema socijalne zaštite smještaju zajedno sa sudskim pacijentima tokom dužeg perioda.

Štoviše, broj medicinskih tehničara koji su na dužnosti na svakom odjeljenju ograničen je na jednog ili dva (za do 47 pacijenata), što izaziva bojazni u pogledu bezbjednosti svih pacijenata. Na kraju, delegaciju zabrinjava to što Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota i dalje prima maloljetnike uprkos otvaranju dječijeg psihijatrijskog odjeljenja u okviru Kliničkog centra Crne Gore u Podgorici.

Ostala pitanja od velike važnosti za delegaciju koja zahtijevaju hitnu neposrednu akciju odnose se na sljedeće:

- Nedostatak sanitarnih uslova u ćelijama i prisustvo tačaka za vezivanje (kao što su horizontalne metalne šipke na prozoru) u izolacionoj sobi na muškom odjeljenju za akutne pacijente br. 7, u kojoj je pacijent nedavno izvršio samoubistvo.
- Neadekvatno smještanje osobe s umjerenim intelektualnim invaliditetom i epilepsijom na muško odjeljenje za hronične bolesti br. 2, koja je, zbog svog agresivnog ponašanja i čestih napada na druge pacijente, često podvrgnuta mehaničkom i hemijskom obuzdavanju po propisu psihijatra na odjeljenju.
- Neograničeno produženo izolovanje i „pražnjenje noćne posude“ kod pacijentkinje s intelektualnim invaliditetom u izolacionoj sobi bez sanitarnog čvora na ženskom odjeljenju za hronične bolesti.
- Neodgovarajući smještaj i nedostatak kiseonika kod fizički oboljelog muškog pacijenta s upalom pluća na odjeljenju za bolesti zavisnosti, koji je u međuvremenu prebačen u opštu bolnicu na osnovu našeg neposrednog zapažanja.

Delegacija će razraditi konkretnije teze u izvještaju, ali pitanja koja treba istaći tiču se prakse mehaničkog vezivanja pacijenata pred drugim pacijentima, nedostatka fizičke, proceduralne i relacije bezbjednosti kompatibilne s bezbjednim forenzičkim zbrinjavanjem, odsustva standardizovanih procesa procjene rizika (npr. strukturisana profesionalna procjena) u forenzičkom zbrinjavanju i upotrebe restriktivnih praksi koje se primjenjuju u odnosu na dobrovoljne pacijente – izolacija, fiksacija i hemijsko obuzdavanje.

* * *

Ovim zaključujemo preliminarna zapažanja delegacije, koja su, kao i uvijek, napravljena u konstruktivnom duhu. Izvještaj o posjeti, koji će najvjerovatnije biti dostavljen krajem jula 2026. godine, donijeće više detalja i pokriti određena pitanja koja nijesu adresirana u ovom tekstu. Sve informacije i komentari koje crnogorske vlasti dostave kao odgovor na ova preliminarna zapažanja biće uzeti u obzir prilikom izrade izvještaja o posjeti. Kada su u pitanju **tri** neposredna zapažanja iznijeta u tekstu iznad, delegacija bi željela da dobije potvrdu o njihovoj implementaciji u roku od mjesec dana.

Prilog: Posjećene ustanove

Zatvorske ustanove

Istražni zatvor Podgorica u Spužu

Zatvor za duge kazne u Spužu

Zatvor za kratke kazne u Spužu

Zatvor Bijelo Polje (istražni zatvor, zatvoreno i poluotvoreno odjeljenje)

Policijske ustanove

Glavna policijska stanica Podgorica

Policijska stanica Kotor

Psihijatrijske ustanove

Opšta bolnica Nikšić, Odjeljenje psihijatrije

Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota

Ustanove iz sistema socijalne zaštite

Dječiji dom Mladost - Bijela

Centar Ljubović

Zavod Komanski most